

Remissvar avseende SOU 2025:13 En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag

Delmis bedömning av utredningens förslag

Delmi avstyrker förslaget om ny analys- och utvärderingsmyndighet som överför Delmis uppgifter till ISF

Delegationen för migrationsstudier (Delmi) avstyrker, i de delar som berör Delmi, utredningens förslag att en analys- och utvärderingsmyndighet med ansvar för systemtillsyn och effektivitetsgranskning av arbetsmarknads-, socialförsäkrings- och migrationsområdena skapas genom en sammanläggning av verksamheten vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring (IAF), Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) och Delegationen för migrationsstudier (Delmi). Delmi avstyrker därmed även utredningens förslag att Delmis uppgifter förs över till ISF och att kommitténs uppdrag avslutas.

Skälen för Delmis bedömning

Förslaget bortser från kärnan i Delmis unika uppdrag som oberoende kunskapsförmedlare på migrations- och integrationsområdet

Delmi bedömer att utredningens förslag inte tagit hänsyn till, omhändertagit eller i någon form sökt bibehålla kärnan i Delmis uppdrag. Om utredningens förslag genomförs innebär det i praktiken att Delmis verksamhet avvecklas –

och därmed också att den unika roll Delmi har som oberoende kunskapsbildare och -förmedlare inom migrations- och integrationsområdet går förlorad.

Ett kunskapsuppdrag med bredd och djup som länkar forskning, politik och praktik

Delmi har ett långsiktigt uppdrag att fungera som brygga mellan forskning, politik och praktik på migrations- och integrationsområdet. Delmis uppdrag definieras i kommittédirektiven (Dir. 2013:102). Där framgår bland annat att det övergripande uppdraget till kommittén är att tillhandahålla underlag för hur den framtida migrationspolitiken kan utformas. Detta ska ske genom analys och utvärdering av svenska och internationella forskningsresultat och annan verksamhet inom området. Uppdraget omfattar både att analysera forskning med ett framåtblickande perspektiv och att utvärdera den förda politiken. På så sätt stärker Delmi möjligheten att utveckla en långsiktigt hållbar och evidensbaserad migrationspolitik.

En viktig del av denna roll är Delmis möjlighet att – tack vare sitt dubbla oberoende, både gentemot uppdragsgivaren och gentemot de forskare och experter som anlitas – formulera konkreta policyrekommendationer. Till skillnad från andra statligt finansierade verksamheter med ett kunskapsgenererande eller utvärderande uppdrag, som ofta avstår från att lämna tydliga förslag, har Delmi ett uttryckligt mandat att inte bara analysera politikens utformning och effekter, utan även föreslå vägar framåt.

Ett kunskapsnav i en tid av omfattande migrationspolitiska förändringar

Mot bakgrund av de omfattande förändringar som pågår inom migrations- och integrationsområdet – såväl nationellt, exempelvis genom Tidöavtalet, som på EU-nivå genom implementeringen av den nya migrations- och asylpakten – framstår Delmis uppdrag som särskilt angeläget. Dessa reformer kräver analys och utvärdering för att säkerställa att politiken vilar på en evidensbaserad grund.

Som utredaren själv noterar har Delmi ett särskilt fokus på ”politikens utformning och konsekvenser” snarare än på ”myndigheters verksamhet” (s. 229) – vilket ger den typ av breda, framåtblickande perspektiv som krävs i en tid av omdaning.

Den kombination av bredd och praktisk policyförankring som kännetecknar verksamheten har varit särskilt tydlig i Delmis arbete med återvändande och återintegration – ett område där det tidigare förelegat en betydande kunskapsbrist i Sverige. Även inom migration och bistånd har Delmi haft en ledande roll, bland annat genom att under det senaste året arrangera workshops som främjat samverkan mellan Sida, Migrationsverket och berörda departement i ljuset av den pågående reformagendan. Dessa är bara några exempel på hur Delmi bidrar med relevant kunskap och utgör en viktig brygga mellan forskning, politik och praktik.

Risk för att en viktig länk mellan forskning och politik försvinner

Genom rapporter, policy briefs, seminarier och möten samlar Delmi aktörer från stat, region, kommun, akademi, civilsamhälle, internationella organisationer och andra instanser. Denna samverkande roll främjar såväl kunskapsutbyte som relationsbyggande mellan olika samhällssektorer. Att överföra Delmis uppgifter till en annan myndighet med helt annan riktning och kompetensprofil riskerar att urholka denna funktion och leda till att en viktig brygga mellan forskning och politik går förlorad.

Genom den oberoende kunskapsförmedlande roll som Delmi har på migrations- och integrationsområdet, främjas också förutsättningarna för initiering av forskning med tydligare policyrelevans. Utbytet mellan akademi och praktik som underlättas av Delmi, leder till ökad förståelse mellan olika aktörer och därmed en ökad vilja att möta de kunskapsbehov som föreligger. Det förefaller tveksamt att denna särpräglade position, på ett ändamålsenligt sätt, skulle kunna tillvaratas och förvaltas inom den nya myndighetsstruktur som utredningen föreslår.

Förslaget reducerar Delmis verksamhet till en granskningsfunktion

Utredaren menar att det finns ett behov av att inrätta en granskande funktion gentemot Migrationsverket, som är den centrala myndigheten på migrationsområdet, och drar den, enligt Delmi, förenklade slutsatsen att Delmi är den verksamhet som idag ligger närmast tillhands för att ingå i bildandet av en sådan funktion.

Att inrätta en permanent granskningsfunktion gentemot Migrationsverket kan på intet sätt ersätta det Delmi gör i dag – nämligen att förse beslutsfattare, däribland regeringen, med kunskapsunderlag som möjliggör beslut baserade på evidens. Granskning av en myndighets verksamhet är en

helt annan uppgift som inte kan ersätta den bredd och det djup som kännetecknar Delmis nuvarande uppdrag och verksamhet.

Förenklade resonemang kring generaliserbar kompetens

Utredaren gör bedömningen att det finns "goda möjligheter att skapa en ökad verksamhetsnytta genom att kombinera kompetensen inom de tre myndigheterna ISF, IAF och Delmi" (s.337) och att Delmis erfarenhet av analyser och utvärderingar av övergripande migrations- och integrationspolitik kan bidra till ett bredare grepp även inom arbetsmarknads- och socialförsäkringsområdet. Vi menar att denna bedömning vilar på ett alltför förenklat antagande om generaliserbar kompetens.

Delmis expertis är ämnesmässigt anpassad för det migrations- och integrationspolitiska fältet, som i många avseenden skiljer sig från arbetsmarknads- och socialförsäkringsområdena – inte minst vad gäller institutionell struktur, rättslig reglering, internationell koppling och samhällsdebattens karaktär. Vidare bygger Delmis arbete på nära samarbeten med migrationsforskare och policyaktörer inom just migrations- och integrationsområdet. Mot denna bakgrund framstår det som tveksamt att Delmis expertis skulle "tjäna den sammanslagna myndigheten väl" (s.338) även i ett utvidgat tillsyns- och granskningsuppdrag.

Vi menar därför att resonemanget i utredningen tenderar att underskatta vikten av specialisering och överskattar synergier mellan de tre myndigheterna. I stället för att leda till verksamhetsnytta riskerar en sammanslagning att skapa otydlighet i uppdrag, målgrupp och metod, där särskilt Delmis förutsättningar att tillvarata sitt uppdrag försvagas.

Ingen påvisad behovsgrund för ny myndighetsform för tillsyn av Migrationsverket

Vi konstaterar att det finns andra sätt att granska Migrationsverkets verksamhet än att inrätta en ny myndighet(sform), och att det inte i något annat sammanhang uttryckts något behov en sådan nyordning. Här kan nämnas att Statskontoret i sin rapport "Många små öar" (2024:14) om den rättsliga kvaliteten på Migrationsverket, rekommenderar regeringen att avvakta med att inrätta en extern tillsynsfunktion gentemot myndigheten då det bedöms vara mer kostnadseffektivt att Migrationsverket stärker sin

interna styrning och uppföljning samtidigt som regeringen noggrant följer upp hur arbetet utvecklas.

Organisatorisk form

Viktigt att bevara uppdraget oavsett framtida organisationsform

Avseende organisatoriska lösningar vill Delmi understryka att Regeringen bör säkerställa att det uppdrag som Delmi har kan föras vidare även om det skulle bli i en annan organisatorisk form, med ett tydligt uppdrag balanserat av en fortsatt hög grad av oberoende. Utredningens organisationsförslag för Delmi möjliggör inte detta.

Delmis nuvarande kommittéform ger flexibilitet och oberoende

Delmis nuvarande kommittéform ger utrymme för en nära dialog med ansvarigt departement under bibehållen integritet. Möjligheten att analysera relevanta frågeställningar begränsas inte av intern kompetens eller kapacitet utan behov tillgodoses genom att studier genomförs av externa experter, samt genom samarbeten med andra myndigheter och organisationer, i Sverige och internationellt. Det ger goda förutsättningar för att inte bara kritiskt granska den förda politiken utan också vara konstruktivt omprövande till stöd för reformarbetet.

Kommittéformen bör behållas tills en genomarbetad lösning finns

För verksamhetens kontinuitet och bibehållande av kompetens bör det enligt Delmi övervägas att behålla kommittéformen till dess att en eventuell alternativ organisationsform som tar tillvara Delmis uppdrag beretts vidare.

Detta remissvar har beslutats av ordförande Joakim Palme och föredragits av kanslichef Agneta Carlberger Kundoori. I framtagandet av remissvaret har även Andreas Savelli, Anna Hammarstedt och Iris Luthman deltagit.

Joakim Palme

Agneta Carlberger Kundoori